

Gullhedens förskola

Plan mot diskriminering och kränkande behandling

Planen omfattar utbildning för barn i åldrarna 1-5 år.

Läsåret 2017-2018

Grunduppgifter

Verksamhetsformer som omfattas av planen

Gullhedens förskola med verksamhet för barn i åldrarna 1-5 år.

Ansvariga för planen

Alla förskollärare och barnskötare vid förskolan ansvarar för att planen efterlevs.

Ytterst ansvarig är förskolechef.

Vår vision

Gullhedens förskola ska vara fria från diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.

Planen gäller under tidsperioden

2017-10-01 - 2018-09-30

Läsåret

2017-2018

Barnens delaktighet

Barnen har svarat på intervjufrågor.

Samtal med barnen i den dagliga verksamheten.

Vårdnadshavarnas delaktighet

Vårdnadshavare involveras i planen vid de terminsvisa utvecklingssamtalen samt vid föräldramöten och föräldråd. Därutöver är föräldrarna delaktiga vid den dagliga kontakten vid lämning och hämtning av barnen.

Personalens delaktighet

Vid enheten finns en arbetsgrupp med särskilt ansvar för likabehandlingsarbetet. Gruppen representeras av en medarbetare från varje arbetslag.

Förankring av planen

För personalen vid ett verksamhetsmöte, för barnen i den dagliga verksamheten och för vårdnadshavare vid utvecklingssamtal och föräldramöten.

Planen utvärderas med hjälp av flera underlag;

- månadsvisa uppföljningar av planen
- resultat av föräldraenkäten
- sammanställning av slutsatser från utvecklingssamtal med barnens vårdnadshavare
- sammanställning av slutsatser från barnintervjuer
- sammanställning av observationer i barngrupperna
- sammanställning av ev. tillbudsrapporter
- sammanställning av verksamhetsdokumentationer

Utvärdering

Beskriv hur fjolårets plan har utvärderats

Fjolårets plan utvärderades först avdelningsvis genom samtal, reflektion och analys med utgångspunkt från de målsättningar som satts upp för året. Sedan sammanställdes avdelningarnas utvärdering till en gemensam utvärdering som redovisas nedan.

Förskolechef ansvarade för att planen utvärderades.

Delaktiga i utvärderingen av fjolårets plan

Medarbetarna vid enheten utvärderade föregående års plan avdelningsvis.

Barnen deltog genom att svara på intervjufrågor inför utvärderingen.

Vårdnadshavarna deltog genom den riktade brukarenkäten samt har haft möjlighet att lämna synpunkter vid utvecklingssamtalen.

Resultat av utvärderingen av fjolårets plan

Främjande insatser

Främjande arbete mot kränkande behandling

Mål: *Verksamheten ger barnen konkreta redskap för att umgås med andra utan att kränkning uppstår samt lösa konflikter.*

På yngrebarnsavdelningarna har vi fortsatt arbeta med att få en trygg barngrupp, där både vuxna och barn ska trivas och må bra. Vi har arbetat för att få de dagliga rutinerna att fungera. Mycket tid har vi lagt på att lära känna varandra, både nya medarbetare och barn.

Vi vill att alla barn ska känna sig bekräftade och sedda varje dag och veta att det finns en trygg famn att komma till när de behöver. Utifrån det har en avdelning infört en "barntavla" där barnen själva får sätta upp sitt kort och på så sätt veta att även om jag är hemma så blir jag sedd/nämnd på förskolan.

Vi arbetar varje dag för att barnen ska bli individer som har respekt för och bemöter sin omgivning med omtanke. Barnen lär sig dela med sig och uppmuntras att hjälpa varandra. Vissa avdelningar använder sig av orden hjälpsam och hjälpkompis. Vi låter barnen ta ansvar och uppmuntrar dem att våga ta egna initiativ. Barnen lär sig att hantera konflikter genom att vi uppmuntrar dem att i första hand använda stopphanden och försöka reda ut konflikterna själva, men med en pedagog närvarande.

Vi pratar med barnen när en konflikt uppstår och använder oss av frågorna: - Vad hände? Ser du glad ut? Hur tänkte du/ni då? Hur kände du/ni då? Hur skulle du/ni kunna göra istället? Även om vi inte alltid får svar, så har vi i alla fall fått ett frö. Pedagogerna tar till vara situationer i barnens lek och rutiner där det uppstår situationer där barnen får utmaning i att sätta sig in i andras tankar och känslor. Vi har uppmuntra barnen till att uttrycka sina egna åsikter och förklara vad dom menar, stå för vad dom tycker och få respekt för sin åsikt.

Genom observationer ser vi att barnen inte är kränkta eller diskriminerade. Vi ser att allt fler barn blir trygga och vi ser att de tycker att det är roligt att vara hos oss på förskolan. Ibland kan det förekomma vissa ledsamheter, då kan det bero på att vi har vikarie/okänd personal på avdelningen. I dessa observationer ser vi också att barnen hjälper och stöttar varandra.

Vi utmanar och stimulerar deras utveckling och lärande utifrån deras individuella förutsättningar och behov.

Allt fler av våra barn använder stopphanden, och säger stopp. Barnen förstår innebörden av stopp, men vissa har inte förmågan att använda sig av stopphanden. Vi uppmuntrar barnen att säga ifrån när de inte vill.

Resultatet beror på att vi vuxna är konsekventa och använder ordet stopp och visar stopphanden samt tummen upp likväl som att vi ger positiv förstärkning när vi ser att leksituationer fungerar bra och bekräftar vad de gör bra. Vi är noggranna med att uppmuntra hjälpsamhet och omtanke om varandra. Vi ger barnen mycket positiv uppmärksamhet t.ex. i hallen när de hjälper varandra med kläderna eller när de tar hand om varandra i grupperna på ett fint sätt. Mycket positiv feedback har gett en positiv spiral i grupperna. Idag ser vi att många av barnen hjälper varandra i det vardagliga på förskolan när vi vuxna inte hinner med. De frågar varandra om de behöver hjälp och är duktiga på att nyttja varandras olika kompetenser. De lär även varandra nya saker och visar hur man ska göra.

På äldrebarnsavdelningarna har vi intervjuat de äldsta barnen utifrån frågor angående kränkande behandling. Där visar det sig att ingen av barnen var rädd eller kände sig kränkta av något barn eller personal. Vi har diskuterat och kommit fram till kompisregler/trivselregler med barnen. Då vi gjort detta fler gånger tidigare med samma barngrupp är det befast hos de flesta hur man ska vara mot varandra. På en avdelning har alla barnen gett en "high five" på att följa dessa. Vi hör även att barnen fostrar varandra i hur man ska vara mot varandra. Det har blivit en "trivselnorm" i gruppen.

Vid observation av leken bland de yngre barnen, på en äldrebarnsavdelning har det framkommit att barn är rädd för andra barn i gruppen. Där finns vi nära och stöttar / förebygger .

Vi delar in barnen i mindre grupper för att se och höra alla, det skapar trygghet i de stora arbetslagen.

Vi har lekt en hel del kompis- och samarbetslekar som gör att alla lär känna varandra och lär sig varandras namn. Exempel är danslekar där vi bjuder upp varandra, "knacka på mitt berg", namnsånger och rörelselekar där vi behöver hjälpas åt.

Vi vet genom observationer och intervjuer vart kränkningar kan uppstå. Barnen har genom intervjuerna uttryckt vilka ställen på förskolan de upplever som bråkigare och vi vuxna är noggranna med att befinna oss i de rummen.

Att vi nått det resultat vi gjort beror på att vi bemöter alla väl och är medvetna om att vi är förebilder. Vi har pratat i arbetslagen om vårt förhållningsätt till barnen och olika situationer. Vi har arbetat för goda relationer och känner varandra väl. Barnen vet vilka normer som gäller hos oss.

Främja likabehandling oavsett kön

Mål: *Verksamheten ger förutsättningar för barnen att utveckla sina förmågor och intressen utan att begränsas av stereotypa könsroller.*

Vi har i det vardagliga arbetet pratat om olika familjekonstellationer, att det kan se olika ut. Att barnen tagit undervisningen till sig, ser vi i barnens lek, där dockorna ibland har t.ex. två mammor.

Vi är mycket i skogen, som ger könsneutrala lekar. I övrigt ser vi ingen skillnad i leken när det gäller val av material, lärmiljöer och aktiviteter. Vi pratar om att alla är kompisar oavsett kön och ser att barnen leker mycket blandat på avdelningarna, killarna och tjejerna har många gemensamma intressen. Vi har pratat ofta om att det är bra att vara olika och att våra olikheter är en tillgång. Vi uppmuntrar barnen att prova sånt de inte gjort tidigare. Vi ser vad de olika individerna behöver och arbetar för att utmana dem vidare. Vi har läst litteratur med barnen kring ämnet, där vi bl.a. diskuterat vad pojkar och flickor leker med eller vilka roller de har när de leker. Barnen har ofta kloka åsikter om detta och tycker att man ska få leka med vem man vill och vilka lekar man vill.

Främja likabehandling oavsett könsidentitet eller könsuttryck samt sexuell läggning

Mål: *Verksamheten synliggör och bejakar olika familjekonstellationer och utmanar barnens (och vår egen) bild av hur en pojke, man/flicka, kvinna kan välja att se ut.*

Vi har lånat flera olika böcker på biblioteket om olika familjekonstellationer så som kärnfamilj, fosterfamilj, adoptivfamilj, regnbågsfamilj, delad vårdnad m.m. och pratat om hur barnens familjer ser ut. Det har blivit en naturlig diskussion om hur olika det ser ut i alla familjer. Vi har även läst normbrytande litteratur som vänder på traditionella könsroller där t.ex. mamman är byggarbetare och pappan har hand om hemmet. Barnen upplever inte att detta är något konstigt och flera barn har föräldrar med normbrytande arbeten. Vi har även pratat om och konstaterat att utseende inte är lika med kön.

Vi ser i vår kartläggning att barnen väljer aktiviteter och material oavsett kön. Barnen kommenterar inte varandras val av aktivitet eller hur vida de klär sig i olika klädselar.

Främja likabehandling oavsett etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning

Vi har erbjudit barnen att vara med när vi firar svenska traditioner. I samtal med barnen utgår vi från vad barnen tror och berättar och att man kan tro på olika sätt samt att det är okej att tro olika. När barnen visar intresse så tar vi tillvara på ögonblicket. Vi inspirerar barnen till att lära sig ord på olika språk samt räknar, sjunger och samtalar om vad olika saker heter i vardagen. Många av barnen i gruppen är mycket intresserade av vad ord heter på engelska. När barnen rest till något annat land visar de gärna bilder och berättar om vad de upplevt i samslingen. Barnen är nyfikna på andra länder och samtalar gärna om det.

Alla barnen inspireras till att lära sig ord på olika språk. Vi räknar och samtalar om vad olika saker heter i vardagen, detta oavsett om det finns barn med olika nationaliteter på avdelningarna eller inte. När barnen rest till något annat land visar de gärna bilder och berättar om vad de upplevt i samslingen. Barnen är nyfikna på andra länder och samtalar och reflekterar gärna om det. Vi samtalar även om människor som flytt till Sverige från andra länder, t.ex. Syrien och varför de inte kan bo kvar i sitt hemland. Dessa diskussioner påbörjas ofta av barnen själva och kan uppstå från någonting de läst eller hört. När de visar intresse så fångar vi stunderna. Vi har barn från annan nationalitet som tagit med sig ord som vi lärt oss. Vi samtalar med föräldrarna under utvecklingssamtalen om hur vi

kan möta deras kultur i vår verksamhet. På en del stora barns avdelningar används diskussionsfrågor med barnen (ligger under Likabehandlingsavsnittet i edWise). Vi visar genom böcker, film, sång och musik om olika etniska bakgrunder, kulturer och religioner även om de inte är representerade i våra barngrupper.

Främja likabehandling oavsett funktionsnedsättning

På avdelningarna har det planerats för aktiviteter där alla barn kan delta oavsett funktionsnedsättning. Uppföljning sker på verksamhetsuppföljningen varannan månad. Vi har en utbildad resursperson som har kunskap om vilka behov som behöver stimuleras.

Barn har olika förutsättningar att utveckla sitt tal, språk och kommunikation. Därför använder vi oss av AKK, alternativ kompletterande kommunikation, som är en hel bro av insatser som behövs för att ersätta eller komplettera ett bristande tal/språk i kommunikationen mellan människor. Vi använder oss av både *kognitivt stöd*, det bildschema vi använder dagligen för att tydliggöra för barnen hur en dag ser ut, det blir en trygghet för barnen att ha en struktur på dagen, veta vad som ska hända och *kommunikativt stöd*, teckenstöd, som vi använder dagligen, så att alla ska kunna göra sig förstådd och bli förstådda. Till Lucia gjorde vi ett häfte med sånger, som alla hade teckenstöd. Barnen tyckte det var roligt och imiterade oss gärna. Så vi fortsätter sjunga sånger med teckenstöd. All personal fortbildar sig i teckenstöd och använder dessa i undervisningen. Vi tar hjälp av specialpedagog vid behov. Dags schemat sköter ofta många barn själva på stora barns-avdelningarna. Dom flyttar pilen där vi är för tillfället. En del avdelningar har använt sig av diskussionsfrågorna. I de stora samlingarna behöver vi bli bättre på att planera så att alla barn kan ha samma förutsättningar att delta t.ex. de stora sångsamlingarna. Så att tecken eller bild-stöd kan förberedas till rätt sånger. Nya tecken som vi lärt oss introduceras i samlingen och vi har också spelat teckenskatten på Ipaden. Vi arbetar oftast i mindre grupper så alla hänger med och kan förstå instruktioner och uppgifter. Vi anpassar verksamheten med en medveten planering, tydliga strategier och konsekvent förhållningssätt, efter de behov som finns i gruppen. Vi tycker detta har fungerat bra, men vi har kontinuerligt diskuterat i arbetslaget och gjort förändringar när vi sett att saker behövt förbättras. Barn har olika förutsättningar att utveckla sitt tal, språk och kommunikation. Därför använder vi oss av AKK, alternativ kompletterande kommunikation, som är en hel bro av insatser som behövs för att ersätta eller komplettera ett bristande tal/språk i kommunikationen mellan människor. Vi använder oss av både *kognitivt stöd*, det bildschema vi använder dagligen för att tydliggöra för barnen hur en dag ser ut, det blir en trygghet för barnen att ha en struktur på dagen, veta vad som ska hända och *kommunikativt stöd*, teckenstöd, som vi använder dagligen, så att alla ska kunna göra sig förstådd och bli förstådda. Till Lucia gjorde vi ett häfte med sånger, som alla hade teckenstöd. Barnen tyckte det var roligt och imiterade oss gärna så vi fortsätter sjunga sånger med teckenstöd.

Främja likabehandling oavsett ålder

Verksamheten skapar förutsättningar för barnen att utveckla sina förmågor och intressen utan att begränsas av stereotypa föreställningar som baseras på ålder.

Vi benämner gruppindelningar på barnen med namn som inte har med ålder att göra. Vi erbjuder aktiviteter som är anpassade till barnens förmågor, behov och intressen.

Grupperna har delats in efter barnens förmågor, behov och intressen. Vi använder oss av gruppernas namn som barnen själva har röstat fram. Gruppernas namn har ingen koppling till ålder. Det har inte uppstått några konflikter i vår grupp utifrån ålder. Vi har haft fokus på de olika grupperna och individerna inte ålder. Vuxenstöd i start av lek, i samband med inträde i pågående lek, som

lekpartner. Trivselregler kring lek skapas tillsammans med barnen. I observationer och samtal med barnen fick vi reda på att det förekommer att de inte får vara med i de lekar de vill.

Ofta leker många barn tillsammans, och det är inte så många konflikter. Barnen bjuder ofta in fler i leken som vill. I de fall barn känner att de inte får vara med, så samtalar vi med barnen och hjälper dem att sätta ord. "hur känns det"? Ibland kan barn behöva ha sin lek ifred och då kan barnet oftast med stöd från vuxen, hitta nya kompisar och lek. När det är färre barn i gruppen blir det mer påtagligt och då brukar vi kunna lösa det tillsammans med barnen, så de får vara med. Vårt arbetssätt är att vi delar gruppen i mindre grupperingar utifrån kunskapsnivå. Vi kan då utmana dem och lägga aktiviteter på deras nivå. Vi har väldigt blandade åldrar på vår avdelning och ser att de hjälper varandra med mycket och utvecklas i samspelet med varandra. Vi tycker även det är av vikt att alla får mötas från de olika grupperingarna så alla lär känna varandra. Genom att alla får mötas så skapar det trygghet även i den "stora" gruppen. På frågan om barnet anser sig få vara med och leka med de dom vill på förskolan säger majoriteten ja och fyra barn ibland. Ingen har svarat nej. Detta tycker vi är ett resultat som vi även ser när vi observerar barnen. Vi hör inte ofta i verksamheten att barnen utesluter någon och om det skulle uppstå så kommer de genast och talar om för oss vuxna och så löser vi det tillsammans. Detta mål har vi inte behövt arbeta så mycket med under detta läsår med vår grupp. De har fostrats in i normen att vara goda kamrater. Vi pedagoger tolererar inte uteslutningar och har lärt barnen att förklara på ett bra sätt om de vill leka ifred. Vi månar om deras lekar och kan erbjuda andra aktiviteter och andra constellationer om det behövs. Sammanfattningsvis så leker barnen bra tillsammans och vi har inte sett systematiska uteslutningar i gruppen. "Alla kan inte vara med i alla lekar hela tiden, men ingen ska behöva vara ensam". Detta samtalas det mycket med barnen om i leken, om vikten av att lyssna på varandra och acceptera ett stopp. Stopp är ett ord som man behöver diskutera ofta med barnen och hur det ska användas. Vi pedagoger behöver också diskutera hur vi använder ordet. Vi upplever att barn fortfarande inte accepterar ordet stopp alla gånger, utan detta är någonting vi kan arbeta vidare med.

Förebyggande åtgärder

Rätten till lek (kränkande behandling och ålder)

Mål och uppföljning: Förskolans verksamhet utformas så att varje barn får vara med i lek på sina villkor. Följs upp med barnintervjuer 1 gång/termin samt varje månad på personalens verksamhetsträffar.

Resultat:

Ofta leker många barn tillsammans, och det är inte så många konflikter. Barnen bjuder ofta in fler barn i leken. I de fall barn känner att de inte får vara med, så samtalar vi med barnen och hjälper dem att sätta ord. "hur känns det"? Ibland kan barn behöva ha sin lek ifred och då kan barnet oftast med stöd från vuxen, hitta nya kompisar och lek. Vi hör inte ofta i verksamheten att barnen utesluter någon och om det skulle uppstå så kommer de genast och talar om för oss vuxna och så löser vi det tillsammans. De har fostrats in i normen att vara goda kamrater. Vi pedagoger tolererar inte uteslutningar och har lärt barnen att förklara på ett bra sätt om de vill leka ifred. Vi månar om deras lekar och kan erbjuda andra aktiviteter och andra constellationer om det behövs. Vårt förhållningssätt som pedagoger är att vi lyssnar på barnens förslag och stöttar de som inte hittar något att göra, samt deltar i barnens lekar och visar nyfikenhet på det de gör. I våra olika grupper har vi även introducerat grupplekar med barnen som de kommer och frågar om vi kan leka. De leker dessa lekar själva också i den fria leken. Vi inspirerar varandra till lek. Vi håller trivselreglerna levande

genom att vi hänvisar till dem om saker inträffar och vi diskuterar hur man ska vara mot varandra i vardagen på förskolan. Vi har även lånat många kompisböcker från biblioteket som vi läst och samtalat om. Barnen har utvecklat sin förmåga att uttrycka sig och att berätta om hur en bra kompis bör vara. Flera barn kan applicera detta i leken under dagarna. Vi har kontinuerligt anpassat miljön/material efter barnens intressen och lek, bytt ut och möblerat om för att utveckla leken ytterligare. "Alla kan inte vara med i alla lekar hela tiden, men ingen ska behöva vara ensam". På några avdelningar såg vi i början av terminen att barnen hade svårt att välja aktiviteter inomhus, speciellt efter lunch då flera barn i gruppen sov. För att hjälpa barnen till att kunna välja införde vi valkort, som fungerar utmärkt nu när vi har arbetat en längre tid med dessa. Barnen går ut från sin läsvila och väljer en lekaktivitet och startar leken. Barnen får sätta upp sitt namn på den aktivitet som de har valt. Vi märker att de barn som hade svårt tidigare med att finna något att göra i den fria leken kan idag välja aktiviteter och barnen leker bättre nu än tidigare. När leken sedan är slut går de dit igen och väljer en ny aktivitet. Detta har även lett till att barnen har funnit nya kamrater och aktiviteter som de annars inte skulle ha lekt med eller ha gjort.

Rätten att säga samt acceptera ett nej/stopp (kränkande behandling)

Resultat:

Alla avdelningar arbetar med stopphanden och att säga stopp för att barnen ska förstå att man har rätt att säga nej. Vi arbetar även för att barnen ska förstå vikten av att säga nej, att de lyssnar in varandra och accepterar ordet stopp. Detta har det samtalas mycket om i olika leksituationer under dagarna. Stopp är ett ord som man behöver diskutera ofta med barnen och hur det ska användas. Vi upplever att barn fortfarande inte accepterar ordet stopp alla gånger, utan detta är någonting vi kan arbeta vidare med. Arbetet med att lära barnen att använda stopphanden bör också fortgå. Vi har dock observerat att många av barnen i grupperna använder både det verbala- och kroppsspråket för att säga stopp och vid intervjuer med de äldsta barnen på en avdelning, säger samtliga att de använder stopphanden och kan säga ifrån när något känns fel.

Vi tror att vi fått detta resultat därför att vi är konsekventa både i att använda oss av samma metoder och förhållningssätt. Det är ändå av vikt att vi vuxna kontinuerligt diskuterar stoppordet och hur det ska användas.

Smågrupper (kränkande behandling)

Resultat:

Alla avdelningar arbetar i mindre grupper. Alla grupperar sig under förmiddagarna och några under båda för- och eftermiddag. Detta gäller både planerade och fria aktiviteter och olika rutinsituationer under dagen såsom samlingar och läsvisor. Barnen är fördelade i grupperna efter ålder och mognad. Resultatet blir att barnen lättare känner sig/blir bekräftade och sedda varje dag. Det blir enklare att samtala med alla och fånga upp deras intressen. Vi ser att vårt arbetssätt leder till att det blir en tryggare och lugnare miljö och det minskar risken för kränkningar och konflikter. Vi pedagoger har sett till att vi fördelar oss väl i de olika grupperingarna.

Konfliktlösning i lek (kränkande behandling)

Resultat:

Vi pratar med barnen när en konflikt uppstår och använder oss av frågorna: - Vad hände? Ser XXX glad ut? Hur tänkte du/ni då? Hur kände du/ni då? Hur skulle du/ni kunna göra istället? Även om vi inte alltid får svar, så har vi i alla fall sått ett frö. Barnen får chans att öva sig i att återberätta och reflektera. Pedagogerna tar till vara situationer i barnens lek och rutiner där det uppstår situationer där barnen får utmaning i att sätta sig in i andras tankar och känslor. Vi vill uppmuntra barnen till att uttrycka sina egna åsikter och förklara vad dom menar, stå för vad dom tycker och få respekt för sin åsikt. Detta är ett pågående arbete att vi lär barnen att sätta ord på sina känslor, vad som hänt, hur det känns osv.

Vid konflikt, om barnen blir fysiska så går vi in direkt och reder ut situationen. Vid annan typ av konflikt kan vi ha ett iakttagande förhållningssätt och invänta för att se hur situationen fortgår, samt om barnen kommer till en lösning själva. Vi pedagoger finns med bredvid som stöd. När vi ser att leksituationer fungerar bra ger vi positiv förstärkning och bekräftar vad de gör bra.

På äldrebarnsavdelningarna kan många av barnen tala om hur man ska lösa konflikter med varandra. Detta har de bl.a. berättat om i intervjuerna. Vi upplever att de är bra på att sätta ord på hur de känner och att de pratar med varandra om konflikter uppstår. I vardagen hör vi även barnen "undervisa" varandra om hur man ska göra om någon inte lyssnar eller hur man turas om i leken. De äldre i gruppen är gärna förebilder i detta och hjälper oss vuxna med att visa hur man kan göra. Vi upplever att det inte förekommer så mycket konflikter och barnen visar hjälpsamhet med varandra och samspekar med varandra på ett bra sätt.

Inventarier anpassade till förskolebarnen (ålder)

Resultat:

På äldrebarnsavdelningarna är anpassningen god. På yngrebarnsavdelningarna upplevs fortfarande handfat och toaletter som höga då de vistas i tillfälliga lokaler. Detta löses med pallar. En del av möblerna är också höga, men barnen har lärt sig olika tekniker så de kan ta sig upp på egen hand med stöttning av vuxna.

Gemensamt förhållningssätt (kränkande behandling)

Mål: *I förskolan möts barnen av vuxna som har ett gemensamt förhållningssätt kring förskolans rutinsituationer och regler.*

Resultat:

Vi har knutit ihop de mindre gruppernas arbeten under veckan på fredagar. Där har vi delat med oss av vad vi arbetat med, vad vi sett under veckan, reflekterat och försökt lösa problem som uppstått. Vi har fått samsyn i arbetslaget när vi sett till att få planeringstid/reflektion tillsammans. Detta leder i sin tur till en bättre fungerande barngrupp. Några avdelningar har även haft samma tema i arbetslaget vilket gjort att vi fått samsyn i undervisningen. Vi har tagit fram logistikschema, rutiner och regler. Vi tar upp om rutiner, grupperingar, strukturer som inte fungerar. Sedan försöker vi tillsammans hitta lösningar som kan göra att arbetet fungerar bättre. Vi behöver fortsättningsvis diskutera oftare kring dessa frågor i hela huset så att det gemensamma förhållningssättet gäller över

alla avdelningar. Regler finns inte nedskrivna för ny personal och vikarier, vilket vi behöver tänka på till nästa år.

Rätten att uttrycka sig och bli förstådd (kränkande behandling)

Mål: *Förskolans verksamhet utformas så att alla barn ges möjlighet att uttrycka sig och bli förstådda.*

Resultat:

All personal har fortbildats i AKK och fått en större medvetenhet kring detta. Tecken och bildstöd använder vi oss av när vi bl.a. går igenom hur dagsschemat ser ut för dagen. Tecknen har vi övat på tillsammans med barnen så vi har lärt oss dem gemensamt.

En del barn har lett samlingar själva med tecken som stöd och använder dem hemma med vårdnadshavare. Vi förtydligar med tecken och bildstöd även under andra stunder under dagen. Vi har sjungit sånger med tecken och har laddat hem en app som heter "Teckenskatten" där vi övar olika tecken med barnen. Vi upplever att det har blivit mer naturligt att använda tecken och bilder i verksamheten, men vi behöver fortsätta utveckla detta arbete. Vi har även bilder som stöd på aktiviteter så det blir tydligare för barnen vilka val de kan göra under dagen. Barnen kan göra sig mer förstådd i barngruppen. De kommer och hämtar oss, visar bilder, tecken och saker. Vi sätter ord på vad vi tolkar att de vill och de ger oss bekräftelse på om det var rätt.

Vi introducerar stödtecken och bilder för nya barn och ger dem möjligheter att känna in den nya lekumiljön både inne och ute.

Rätt till sin egen kropp (kränkande behandling)

Mål och uppföljning

Förskolans verksamhet utformas så att inget barn utsätts för fysisk kroppsskada av annat barn. Följs upp på personalens verksamhetsmöte varje månad.

Det förekommer sällan att barn skadar andra barn fysiskt på vår avdelning. Vi arbetar utifrån åtgärderna om det skulle finnas återkommande sådana beteenden i gruppen. Däremot har barnen börjat visa intresse för snoppar och snippor så vi har därför samtalat en del om rätten till sin egen kropp med barnen. Vi har som pedagoger koll på dessa lekar och ser till att vi finns i närheten så t.ex. doktorslekar och liknande går till på ett respektfullt sätt.

Hos de yngre barnen har vi sett att de barn som haft behov av att säga stopp, börjat använda kroppsspråket för att visa stopp.

Varje barns rätt att få ta plats (kränkande behandling)

Mål och uppföljning: Förskolans verksamhet utformas så att alla barn ges förutsättning att våga stå upp för sig själv. Följs upp på personalens verksamhetsmöte varje månad.

Resultat:

Vi delar upp barnen i mindre grupper. Detta har resulterat i att barnen lättare blir bekräftade och sedda varje dag. Resultatet har också blivit en tryggare och lugnare miljö för alla barn. Vi har medvetet arbetat med att uppmärksamma och uppmuntra barnen när de visar på goda beteenden. Barnen har sett att dessa beteenden lönar sig och har tagit efter beteendet så den goda spiralen har spridit sig i gruppen. Vi har även sett till att de tystare fått talutrymme och de som tar mycket plats har fått öva att vänta på sin tur. Alla ska bli sedda och få chans att göra sin röst hörd. Om barnen inte spontant uttrycker sina åsikter så blir de tillfrågade ändå av oss vuxna för att få chans att öva detta. Vi använder oss även av räkneramsor, tidtagarur och lekar där man tränar på att turas om. Vi ser att de mer försiktiga barnen tar mer plats nu än tidigare; både i liten grupp och i stor grupp.

Främjande insatser

Främjande arbete mot kränkande behandling

Mål och uppföljning

Verksamheten ger barnen konkreta redskap för att umgås med andra utan att kränkning uppstår samt lösa konflikter.

Uppföljning sker på verksamhetsuppföljning november månad.

Insatser

- Vi använder diskussionsfrågor med barnen (ligger under likabehandlingsfliken i edwise.
- Vi introducerar ordet "hjälpkompis" och "hjälpssam" samt samtalar med barnen om vad orden betyder.
- Vi vuxna fortsätter med och introducerar nya barn i att kommunicera med "stoppband" samt ordet "stopp" tillsammans med "tummen upp".
- Vi vuxna använder samma frågeställningar på alla avdelningar där då barnen ges möjlighet att sätta ord på händelsen i konflikt: - Vad hände? – Hur tänkte du/ni då? – Hur kände du/ni då? – Hur skulle du/ni kunna göra istället?

Ansvar: Alla förskollärare och barnskötare i varje arbetslag

Datum när det ska vara klart: 180930

Främja likabehandling oavsett kön

Mål och uppföljning

Verksamheten ger förutsättningar för barnen att utveckla sina förmågor och intressen utan att begränsas av stereotypa könsroller.

Uppföljning sker på verksamhetsuppföljning mars månad.

Insats

- Vi lånar genusutmanande böcker på biblioteket.
- Vi erbjuder varierade aktiviteter, material och lärmiljöer till barnen oavsett kön.
- Vi pedagoger tänker på hur vi uttrycker oss i det dagliga samtalet med barn och vårdnadshavare
- Diskussion och arbete för pedagogerna med utgångspunkt från boken "Normkreativitet"
- Vi använder diskussionsfrågor med barnen (ligger under likabehandlingsfliken i edwise).

Ansvar: Alla förskollärare och barnskötare i varje arbetslag

Datum när det ska vara klart: 180930

Främja likabehandling oavsett könsidentitet eller könsuttryck samt sexuell läggning

Mål och uppföljning

Verksamheten synliggör och bejakar olika familjekonstellationer och utmanar barnens (och vår egen) bild av hur en pojke/man, flicka/kvinna kan välja att se ut.

Uppföljning sker på verksamhetsuppföljning november månad.

Insats

- Vi lånar böcker på biblioteket samt hämtar material från internet.
- Vi samtalar med barnen om olika familjekonstellationer samt hur man som pojke, man/flicka, kvinna kan välja att se ut.
- Vi använder diskussionsfrågor med barnen (ligger under likabehandlingsfliken i Edwise).

Ansvar: Alla förskollärare och barnskötare i varje arbetslag

Datum när det ska vara klart: 180930

Främja likabehandling oavsett etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning

Mål och uppföljning

Verksamheten stöttar barnen i att känna stolthet över sig själva och sin etniska tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning.

Uppföljning sker på verksamhetsuppföljning mars månad.

Insats

- Vi använder diskussionsfrågor med barnen (ligger under likabehandlingsfliken i Edwise)
- Vi erbjuder barnen att delta i olika aktiviteter, fester och traditioner.
- Vi visar genom böcker, film, sång och musik om olika etniska bakgrunder, kulturer och religioner även om de inte är representerade i våra barngrupper.

Ansvar: Alla förskollärare och barnskötare i varje arbetslag

Datum när det ska vara klart: 180930

Främja likabehandling oavsett funktionsnedsättning

Mål och uppföljning

Verksamheten anpassas med hänsyn till barns olika förutsättningar.

Uppföljning sker på verksamhetsuppföljning januari månad.

Insats

- Vi använder diskussionsfrågor med barnen (ligger under likabehandlingsfliken i Edwise)
- Genomtänkt planering av de gemensamma aktiviteter vi väljer och hur vi utformar aktiviteterna för att alla barn ska kunna delta på sina villkor t.ex. hitta sätt för att delta i leken och delta i utflykter.
- All förskollärare och barnskötare fortbildar sig i teckenstöd och använder dessa i undervisningen.
- Alla avdelningar använder sig av dagsschema som stöd i undervisningen.
- Vi tar hjälp av specialpedagog vid behov.

Ansvar: Alla förskollärare och barnskötare i varje arbetslag

Datum när det ska vara klart: 180930

Främja likabehandling oavsett ålder

Mål och uppföljning

Verksamheten skapar förutsättningar för barnen att utveckla sina förmågor och intressen utan att begränsas av stereotypa föreställningar som baseras på ålder.

Uppföljning sker på verksamhetsuppföljning maj månad.

Insats

- Vi använder diskussionsfrågor med barnen (ligger under likabehandlingsfliken i Edwise)
- Vi benämner gruppindelningar på barnen med namn som inte har med ålder att göra.
- Vi erbjuder aktiviteter som är anpassade till barnens förmågor, behov och intressen.

Ansvar: Alla förskollärare och barnskötare i varje arbetslag

Datum när det ska vara klart: 180930

Kartläggning

Kartläggningsmetoder

Genom observationer i verksamheten, intervjufrågor till barnen, kontinuerlig dialog med vårdnadshavarna, föräldraenkät.

Områden som berörs i kartläggningen

Kränkande behandling, Kön, Könsidentitet eller könsuttryck, Etnisk tillhörighet, Religion eller annan trosuppfattning, Funktionsnedsättning, Sexuell läggning och Ålder.

Hur barn och vårdnadshavare har involveras i kartläggningen

Barnen: Genom att svara på kartläggningsfrågorna samt när de spontant berättar något.

Vårdnadshavare: Genom föräldraenkät samt daglig kontakt med möjlighet att berätta/ställa frågor.

Hur personalen har involveras i kartläggningen

Utifrån diskrimineringsgrunderna samt trakasserier och kränkande behandling gör personalen följande:

- Observerar barngruppen
- Intervjuar barnen
- För dialog i sitt arbetslag
- Samlas i arbetsgrupp bestående av en pedagog från varje avdelning för sammanställning och dialog kring kartläggning som genomförts.

Resultat och analys

- I samtal och observationer har det framkommit att barn inte får vara med i den lek de själva vill vara med i.
- I samtal med barn samt observationer har det framkommit att vissa områden inne och utomhus utgör större risk för att det kan bli konflikter med t.ex knuffar mellan barnen. Exempelvis vid hallar, rutschkanor, undanskymda platser som förråd och rum med stängda dörrar.
- I observationer och samtal har det framkommit att det uppstår konflikter mellan barn som leder till utåtagerande beteenden (slag, sparkar, bitningar, nypningar, rivningar) när de vill ha samma lekmaterial samt inte accepterar nej/stopp. Flera barn behöver få tillgång till verktyg för att säga ifrån och lösa konflikter.
- I observationer har det framkommit att en del barn som inte har ett utvecklat ordförråd ibland blir missförstådda.
- I samtal och observationer har det framkommit att barn leker undanskymda lekar där rätten till den egna kroppen inte respekteras. Det har framkommit att det förekommer att barn inte accepterar ett nej/stopp från annat barn.
- Observationer visar att några pojkar betar sig som "herrarna på täppan" när det gäller att välja vissa lekmaterial som är populära som t.ex. att åka på gåbilen, eller köra runt med dockvagnarna och välja cyklar.

Förebyggande åtgärder

Rätten till lek (kränkande behandling och ålder)

Mål och uppföljning

Förskolans verksamhet utformas så att varje barn får vara med i lek på sina villkor.

Följs upp med barnintervjuer 1 gång/termin samt varje månad på personalens verksamhetsträffar.

Åtgärd

Vuxenstöd i start av lek, i samband med inträde i pågående lek, som lekpartner.

Trivselregler kring lek skapas tillsammans med barnen.

Motivera åtgärd

I observationer och samtal med barnen fick vi reda på att det förekommer att de inte får vara med i de lekar de vill.

Ansvarig Alla förskollärare och barnskötare i varje arbetslag

Datum när det ska vara klart: Senast 180930

Rätten till trygg miljö (kränkande behandling och ålder)

Mål och uppföljning

Förskolans verksamhet utformas så att varje barn är trygg i sin barngrupp.

Följs upp med barnintervjuer 1 gång/termin samt varje månad på personalens verksamhetsträffar.

Åtgärd

Förskolans verksamhet organiseras så att varje barn får möjlighet att ingå i mindre grupper under delar av dagen. Personal fördelar sig inne och ute med god uppsikt så att kränkningar förhindras.

Motivera åtgärd

I samtal med barn samt i observationer har det framkommit att vissa områden inne och utomhus utgör större risk för att det kan bli konflikter med t.ex. knuffar mellan barnen. Exempelvis i hallar, vid rutschkanor, undanskymda platser som förråd samt rum med stängda dörrar.

Ansvarig Alla förskollärare och barnskötare i varje arbetslag

Datum när det ska vara klart: Senast 180930

Konfliktlösning i lek och vardag (kränkande behandling)

Mål och uppföljning

Förskolans verksamhet ger barnen olika verktyg till konfliktlösning

Följs upp med barnintervjuer 1 ggn/termin samt varje månad på personalens verksamhetsträffar.

Åtgärd

Vuxenstöd vid konflikter där vi samtalar med barnen om att dela med sig, lyssna på varandra, turtagning.

Använda samma frågeställningar på alla avdelningar där då barnen ges möjlighet att sätta ord på händelsen i konflikt:- Vad hände?- Hur tänkte du/ni då?- Hur kände du/ni då?- hur skulle du/ni kunna göra istället?

Motivera åtgärd

I observationer och samtal har det framkommit att det uppstår konflikter mellan barn som leder till utåtagerande beteenden (slag, sparkar, bitningar, nypningar, rivningar) när de vill ha samma lekmaterial samt inte accepterar nej/stopp. Flera barn behöver få tillgång till verktyg för att säga ifrån och lösa konflikter.

Ansvarig Alla förskollärare och barnskötare i varje arbetslag

Datum när det ska vara klart 180930

Rätten att uttrycka sig och bli förstådd (kränkande behandling)

Mål och uppföljning

Förskolans verksamhet utformas så att alla barn ges möjlighet att uttrycka sig och bli förstådda.

Följs upp på personalens verksamhetsmöte varje månad.

Åtgärd

All personal använder sig av AKK.

AKK implementeras i barngruppen.

Motivera åtgärd

I observationer framkommer att en del barn som inte har ett utvecklat ordförråd ibland blir missförstådda.

Ansvarig Alla förskollärare och barnskötare i varje arbetslag

Datum när det ska vara klart 180930

Rätt till sin egen kropp (kränkande behandling)

Mål och uppföljning

Förskolans verksamhet utformas så att varje barn är tryggt i alla leksituationer.

Följs upp på personalens verksamhetsmöte varje månad.

Åtgärd

Vuxna är närvarande eller har uppsikt vid undanskymd lek.

Samtal med barnen om rätten till sin egen kropp samt vikten av att säga/acceptera nej/stopp.

Motivera åtgärd

I samtal och observationer har det framkommit att barn leker undanskymda lekar där rätten till den egna kroppen inte respekteras. Det har framkommit att det förekommer att barn inte accepterar ett nej/stopp från annat barn i dessa lekar.

Ansvarig Alla förskollärare och barnskötare i varje arbetslag

Datum när det ska vara klart 180930

Varje barns rätt till lekmaterial oavsett kön (kränkande behandling)

Mål och uppföljning

Förskolans verksamhet utformas så att alla barn, oavsett kön, ges tillgång till populärt

lekmaterial.

Följs upp på personalens VHT.

Åtgärd

När exempelvis förråd öppnas eller lekar startas ska personal stanna kvar och hjälpa till med fördelning av material utifrån ett genusperspektiv. Viktigt att följa upp hur lekmaterialen är fördelat efter en liten stund.

Motivera åtgärd

Observationer visar att några pojkar beter sig som "herrarna på täppan" när det gäller att välja vissa lekmaterial som är populära som t.ex. att åka på gåbilen, eller köra runt med dockvagnarna och välja cyklar.

Ansvarig Alla förskollärare och barnskötare i varje arbetslag

Datum när det ska vara klart 180930

Rutiner för akuta situationer

Policy

- Gullhedens och Jäderfors förskolor det inte förekomma diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling.
- All personal i verksamheten har gemensamt ansvar gentemot anmälningsplikten.

Rutiner för att tidigt upptäcka trakasserier och kränkande behandling

Närvarande pedagoger håller god uppsikt över barnen både inom- och utomhus.

Personal som barn och föräldrar kan vända sig till

- Barnen kan vända sig till den pedagog de känner förtroende för.
- Vårdnadshavare kan vända sig till sin ansvarspedagog eller någon annan i arbetslaget som den känner förtroende för.
- Vårdnadshavare kan alltid vända sig till förskolechef, tfn. 0290-335 64.

Rutiner för att utreda och åtgärda när barn kränks av andra barn

Om kränkning mellan barn uppstår agerar vi på följande sätt:

- Alla vuxna som ser, hör eller bevittnar ett kränkande beteende ska reagera med samtal med de berörda barnen.
- Vårdnadshavare informeras om vad som hänt vid den dagliga kontakten.

Vid enstaka kränkning:

- Ansvarig pedagog samtalar med de inblandade barnen samt med deras vårdnadshavare.

Vid upprepade kränkningar:

- Personal och vårdnadshavare träffas och beslutar om en lösning och bestämmer tid för uppföljningssamtal.
- Deltagande pedagog dokumenterar händelsen samt den överenskommelse som görs.
- Dokumentation förvaras hos förskolechef.

Om kränkningar fortsätter:

- Rapport till förskolechef, som kontaktar vårdnadshavare. Efter dialog med vårdnadshavare beslutas om vidare åtgärder och uppföljning.
- Ansvarig för att åtgärder genomförs, dokumentation skrivs och förvaring av dokumentation är förskolechef.

Rutiner för att utreda och åtgärda när barn kränks av personal eller andra vuxna

- Vi tar barnens parti genom att alltid hävda barnets okränkbarhet.
- Samtlig personal som ser, hör eller bevittnar ett kränkande beteende ska ta upp händelsen vid lämpligt tillfälle, så snart som möjligt, med den det berör.
- Den som sett och/eller hört anmäler detta till förskolechef på avsedd blankett.

Vid enstaka händelse:

- Kontakta alltid förskolechef.
- Förskolechef samtalar med den berörde som får ge sin version av händelsen. Förskolechef beslutar om eventuella åtgärder och uppföljning.
- Ansvarig för att åtgärder genomförs, dokumentation skrivs och förvaring av dokumentation är förskolechef.

Om kränkningar fortsätter:

- Ta skyndsamt kontakt med förskolechef som efter dialog med vårdnadshavare beslutar om vidare åtgärder och uppföljning.
- Ansvarig för att åtgärder genomförs, dokumentation skrivs och förvaring av dokumentation är förskolechef.

Om grov kränkning sker:

- Ta genast kontakt med förskolechef, som beslutar om eventuell anmälan till socialtjänst eller polis.
- Förskolechef informerar vårdnadshavaren.
- Ansvarig för att åtgärder genomförs, dokumentation skrivs och förvaring av dokumentation är förskolechef.
- Förskolechef anmäler till skolformschef för förskolan.

Rutiner för uppföljning

- Uppföljning av kränkningar och diskriminering görs av förskolechef inom 4 veckor efter anmälan.

Rutiner för dokumentation

- Alla dokumentation sker på avsedda blanketter och i enlighet med Kunskapsförvaltningens rutiner.
- All dokumentation förvaras hos förskolechef.

Incidentrapport skrivs

- Vid allvarigare händelse som kräver mer ingripande åtgärder än tillsägelser eller kortare samtal med barnen/personalen för att reda upp situationen. I rapporten anges vilken diskrimineringsgrund som avses.

Ansvarsförhållande

- **Samtlig personal i verksamheten** som ser när barn utsätts för diskriminering eller kränkande behandling ansvarar för att rapportera det till förskolechef, samma dag (blankett 1).
- **Förskolechef** inleder utredning för att förhindra att trakasserier och kränkningar sker i framtiden enligt SL 6 kap. 10§, samma dag.
- **Förskolechef** träffar ansvarig förskollärare/barnskötare och dokumenterar händelsen samt planerade åtgärder (blankett 2), senast dagen efter händelsen.
- **Förskolechef** rapporterar till skolformschef för förskolan, senast tre dagar efter händelsen (blankett 3).
- **Skolformschef för förskolan** rapporterar till huvudmannen, senast fyra dagar efter händelsen (blankett 3).

Rapportering och dokumentation sker på avsedda blanketter som finns på intranätet.

Begrepp

Diskriminering

Diskriminering är när förskolan på osakliga grunder behandlar ett barn sämre än andra barn och behandlingen har samband med diskrimineringsgrunderna kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, eller ålder. Diskriminering kan vara antingen direkt eller indirekt.

Direkt diskriminering

Med direkt diskriminering menas att ett barn missgynnas och det har en direkt koppling till någon av diskrimineringsgrunderna. Ett exempel kan vara när en flicka nekas tillträde till en förskola med motiveringen att det redan går så många flickor på den aktuella förskolan.

Indirekt diskriminering

Indirekt diskriminering sker när en förskola tillämpar en bestämmelse eller ett förfaringsätt som verkar vara neutralt, men som i praktiken missgynnar en elev på ett sätt som har samband med diskrimineringsgrunderna.

Om exempelvis alla barn serveras samma mat, kan förskolan indirekt diskriminera de elever som på grund av religiösa skäl eller på grund av en allergi behöver annan mat.

Trakasserier och kränkande behandling

Gemensamt för trakasserier och kränkande behandling är att det handlar om ett uppträdande som kränker ett barns värdighet. Några exempel är behandling som kan vara slag, öknamn, utfrysning och kränkande bilder.

Trakasserier

Trakasserier definieras i diskrimineringslagen som ett uppträdande som kränker ett barns värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna (jämför kränkande behandling nedan).

Det kan bland annat vara att man använder sig av förlöjligande eller nedvärderande generaliseringar av till exempel "kvinnliga", "homosexuella" eller "bosniska" egenskaper. Det gemensamma för trakasserier är att de gör att ett barn känner sig hotad, kränkt eller illa behandlad.

Kränkande behandling

Kränkande behandling definieras i skollagen som ett uppträdande som kränker ett barns värdighet, men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund.

Sexuella trakasserier

Trakasserier kan också vara av sexuell natur. De kallas då för sexuella trakasserier.

Vuxna måste vara uppmärksamma på och agera i situationer där barnens lek inte präglas av frivillighet, ömsesidig nyfikenhet och intresse, exempelvis när de leker doktorslekar.

Repressalier

Personalen får inte utsätta ett barn för straff eller annan form av negativ behandling på grund av att vårdnadshavaren har anmält förskolan för diskriminering eller påtalat förekomsten av trakasserier eller kränkande behandling.

Diskrimineringsgrunder

Kön

Med kön avses enligt diskrimineringslagen att någon är kvinna eller man.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering och trakasserier:

- En flicka går före en pojke i kön till en förskola med motiveringen att det redan finns en stor majoritet pojkar på förskolan. [diskriminering]
- När barnen leker på gården berättar Peter för sin förskollärare Gunilla att han vill ha en likadan röd mössa som Fatima. Han tycker att den är väldigt fin med små glitterhjärtan på. Gunilla säger skrattande "Då kanske vi ska kalla dig för Petra, så att de andra inte tror att du är Fatima". Hon berättar för de andra barnen om det och alla skrattar åt Peter. [trakasserier på grund av kön]

Könsidentitet eller könsuttryck

Med könsöverskridande identitet eller uttryck avses enligt diskrimineringslagen att någon inte identifierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön.

Diskrimineringsombudsmannen har valt att använda sig av begreppen könsidentitet eller könsuttryck eftersom lagens begrepp könsöverskridande identitet eller uttryck signalerar att det som skyddas är en avvikelse från "det normala".

Diskrimineringsgrunden ska inte förväxlas med grunden sexuell läggning. Transpersoner kan vara såväl homo-, bi- som heterosexuella.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

Sedan ett år tillbaka markerar Erik, 5 år, tydligt att hon helst vill vara flicka och kallas hon och henne. Föräldrarna har gått med på hennes önskemål att bära klänning. En dag är Erik ledsen när pappa kommer till förskolan för att hämta henne. Hon berättar att hon inte fick följa med på utflykt eftersom hon vägrade att ta på sig ett par byxor. Pappa frågar personalen varför Erik skulle byta till byxor och får svaret: "Det får vara någon måtta med tramset." Pappan blir också uppmanad att i fortsättningen klä Erik i "riktiga kläder" eftersom några barn har börjat reta henne för att hon bär klänning. [diskriminering och trakasserier]

Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet menas enligt diskrimineringslagen nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.

Alla människor har en etnisk tillhörighet. En person som är född i Sverige kan vara rom, same, svensk, kurd eller något annat. En och samma person kan också ha flera etniska tillhörigheter.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- En förskola med många barn med annan etnisk tillhörighet än svensk ger förtur åt etniskt svenska barn när man tar in nya barn för att inte få en alltför segregerad barngrupp. [diskriminering]
- En av förskollärarna uttalar sig negativt om polacker inför barnen. I barngruppen finns det ett polskt barn som tar illa vid sig. [trakasserier]

Religion eller annan trosuppfattning

Diskrimineringslagen definierar inte religion eller annan trosuppfattning. Enligt regeringens proposition (2002/03:65) bör endast sådan trosuppfattning som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning som till exempel buddism eller ateism omfattas av diskrimineringskyddet. Andra etniska, politiska eller filosofiska uppfattningar och värderingar som inte har samband med religion faller utanför.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Axel går i Evangeliska Fosterlands-Stiftelsens söndagsskola. Hans dagbarnvårdare säger "Usch, vilket trams! Ska du bli en sådan där bibelfanatiker?" [trakasserier]
- Salima blir ledsen eftersom några av de andra barnen brukar skratta åt hennes mamma som bär muslimsk huvudduk när hon kommer och hämtar henne. En av barnskötarna tröstar Salima, men vidtar inga andra åtgärder. [trakasserier]

Funktionsnedsättning

Med funktionshinder menas i diskrimineringslagen varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller sjukdom fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå.

DO använder sig av Myndigheten för delaktighets beteckning funktionsnedsättning – och inte funktionshinder eftersom hindren finns i samhället och inte hos personen.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Anna som har ADHD får inte börja på samma förskola som sin storebror. Kommunen, som tillämpar syskonförtur, tycker i detta fall att Anna ska börja på en annan förskola. Där finns det andra barn med samma diagnos och personalen har därför kunskap om denna. [diskriminering]
- David har muskeldystrofi, som gör att han går klumpigt och ostadigt och har lätt för att falla. Några av barnen brukar reta David och kallar honom "Snubbelfot". Personal har hört att han blir retad, men har inte vidtagit några åtgärder. [trakasserier]

Sexuell läggning

Med sexuell läggning avses enligt diskrimineringslagen homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier som har samband med sexuell läggning:

- Det har gått bra på förskolan, tills James äldre bror kommer på besök. Några av barnen har hört när deras storasyskon, i negativa ordalag, kallat James bror för bög. Nu får James inte vara med och leka eftersom han har en "äcklig" storebror. Eftersom en av de vuxna på förskolan hör ordväxlingen utan att reagera känner James att han inte har någon att vända sig till. [trakasserier]
- Johanna är ny på förskolan och ska fylla i sitt familjetråd. Hon får en förtryckt mall där mammans och pappans namn ska fyllas i. Hon vill ha ett nytt papper med mamma och pappa, men får till svar att hon kan stryka över pappa och skriva dit "den andra tantens" namn. [diskriminering]

Ålder

Med ålder avses enligt diskrimineringslagen uppnådd levnadslängd. Skyddet mot åldersdiskriminering omfattar alla, unga som gamla. Åldersnormen kan se olika ut i olika sammanhang, men generellt drabbas yngre och äldre av diskriminering på grund av ålder. Skyddet gäller alltså även i förskolan.

Det är dock tillåtet att särbehandla på grund av ålder, till exempel om särbehandlingen är en tillämpning av skollagen.

Exempel på händelse som kan vara trakasserier:

Malte är den enda sexåringen som går kvar i förskolan och inte har börjat i förskoleklass. Det är hans föräldrar som valt det. De andra barnen retar honom ofta för det. [trakasserier]